

CD KLASSIEK

Eeuwige voorganger
Johann Hermann Schein

Johann Hermann Schein (1586-1630), kapelmeester aan het hof in Weimar en vanaf 1616 cantor van de Thomaskirche in Leipzig, was Johann Sebastian Bachs voorganger. Zijn eerste vrouw overleed voortijdig en slechts twee van zijn tien kinderen bereikten de volwassen leeftijd. Bovendien stierf de man zelf op zijn 44ste. Als cantor componeerde hij vooral (lutherse) kerkmuziek hoewel hij ook niet-religieuze werken van hoge kwaliteit naliet.

Het Belgische muzieklabel Ramée presenteert vandaag een bevallige kennismaking met Scheins indrukwekkende muziek onder de titel *Ich will schweigen*. Dat verwijst naar een treurmotet dat Schein componeerde voor de uitvaart van de jeugdige hertogin van Weimar die bij een jachtongeval de dood vond. „Als een mot vreet JHWH weg wat de mens begeert, niet meer dan lucht is een mens.” De Almachtige voorgesteld als een vraatlustige mot, het is niet alledaags, maar het past wel bij de lutherse spiritualiteit van toen.

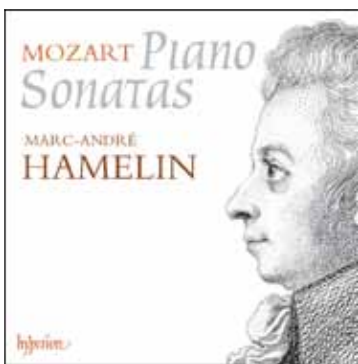
In zijn totaliteit biedt de cd een overzicht van de muziek die toen in Saksen werd geschreven. Want slechts acht van de vijftien stukken op deze schijf zijn van Schein zelf en die composities worden omkranst door instrumentaal werk, meestal orgelwerk. Er is ook de fuga *Durch Adams Fall ist ganz verderbt* (BWV705) van Johann Sebastian Bach bij.

In de wereld van de Duitse kerkmuziek bekleedt Schein blijkbaar een belangrijke plaats. En waarom? Samen met zijn vriend Heinrich Schütz behoort hij tot de eersten die de vernieuwende Italiaanse barok in de Duitse muziek binnenloodsten.

Schein maakte ook gebruik van blaasmuziek. Op deze cd wordt dus terecht de aandacht van de luisteraar gevestigd op die particuliere vorm van muziekbeoefening bij onze oostburen. We mogen ons extra gelukkig prijzen met de uitvoering van het ensemble InAlto onder de kundige leiding van Lambert Colson, die zelf meespeelt. Voeg daarbij nog de warme stem van de sopranen Alice Focroule en Béatrice Mayo-Felip plus de heerlijke vertolking van tenor Reinoud Van Mechelen, en u begrijpt dat dit een bijzonder fijne cd is. (JC)

Johann Hermann Schein, *Ich will schweigen*, Johann Hermann Schein and the Leipzig Stadtpeiffer Tradition, door het ensemble InAlto onder leiding van Lambert Colson, Ramée, RAM1401, 20,50 euro.

CD KLASSIEK

Pianosonates
Wolfgang A. Mozart

Een aantal muziekhistorici is er rotsvast van overtuigd dat Wolfgang Amadeus Mozart aan ADHD leed en hyperkinetisch was. Dat besluiten ze uit een grondige studie van zijn biografie en brieven. Mozarts gedrag mag dan ongebruikelijk zijn geweest, zijn werken zijn geniaal. De vermeende hyperactiviteit spreekt alvast uit zijn pianosonates. De beroemde Canadese pianist Marc-André Hamelin brengt nu een puike interpretatie uit van dit solowerk voor klavier.

De meeste van Mozart pianosonates ontstonden omstreeks

1774, in diens late tienerjaren. Beluister maar eens het slotdeel van de pianosonate in G groot, K283. Mozart voerde ze in 1775 uit. Hij bestempelde de finale als „moeilijk”. Wat iets wil zeggen.

Hamelin toont ook een andere kant van de hyperactieve componist, namelijk in het gevoelige Rondo in A minor, K511. Het werd gecomponeerd op 11 maart 1787, nadat Mozart een korte tijd ziek was geweest. Zijn succes was weggeëbd en hij zat slecht bij kas. Kort daarop stierf zijn vader. 1787 is ook het jaar van de sombere opera *Don Giovanni*.

Mozartbiografen wijten die donkere periode ook aan de hyperactiviteitstoornis, maar een mens is steeds meer dan zijn stoornissen. Hij is in staat ze te overstijgen. (eds)

Wolfgang Amadeus Mozart, *Piano Sonatas*, door Marc-André Hamelin (piano), 2 cd's, DA68029, 32,50 euro.

BOEK ROMAN

Armeense kokkin
Franz-Olivier Giesbert

De jongste jaren duikt in romans en films vaak een bepaald format op, waarbij aan de hand van de memorabele momenten uit iemands leven de grote lijnen van de twintigste-eeuwse geschiedenis de revue passeren. De Zweedse schrijver Jonas Jonasson scoorde in 2010 wereldwijd succes met *De 100-jarige*

rige man die uit het raam klom en verdween.

De kokkin van Himmeler van de Amerikaans-Franse journalist Franz-Olivier Giesbert volgt die succesformule. De 105-jarige Rose bezit een restaurant in Marseille. Door een toevalligheid delen we haar herinneringen. Die starten in een Turks dorpje aan de Zwarte Zee, waar ze als Armeense in het Ottomaanse Rijk werd geboren. Vanuit haar herinnering leren we over de genocide van de Armeniërs, bij dewelke ze haar hele familie verliest. Via de harem van een Turk belandt ze in Frankrijk.

Eigenlijk beleeft Rose, die in het verhaal herinneringen ophaalt, de grote drama's en massaslachtingen van de twintigste eeuw – die van de Eerste Wereldoorlog, die van de nazi's en die van de communistische regimes. Voorbij halverwege wordt het verhaal uit de doeken gedaan waar het hele boek om draait: in 1943 kookt Rose in Parijs voor SS-

chef Heinrich Himmler. Ze gaat op zoek naar haar Joodse geliefde. Later bezoekt ze op de Berghof in de Alpen niemand minder dan Adolf Hitler.

Leert het verhaal ons iets? „De geschiedenis is een loeder. Ze heeft alles van me afgepakt. Mijn kinderen. Mijn ouders. Mijn grote, grote liefde. Ik heb lange tijd getracht de mensheid te waarschuwen tegen de drie tekortkomingen van onze tijd: nihilisme, hebzucht en een gerust geweten die haar van haar verstand hebben beroofd”, lezen we. (EDS)

Franz-Olivier Giesbert, *De kokkin van Himmeler*, Bezige Bij, Amsterdam, 2014, 334 blz., 19,90 euro, ISBN 978 90 2348 699 2.

BOEK SAMENLEVING

Cinema en ideologie
Sylvain De Bleeckere

Filosof Sylvain De Bleeckere is bekend van zijn erudiete beschouwingen over hedendaagse film. Zijn *Dag van de Religieuze Film* focuste dit

jaar op het fenomeen levensbeschouwing en daarover gaat ook het lijvige filosofische boek dat hij over dat onderwerp publiceerde.

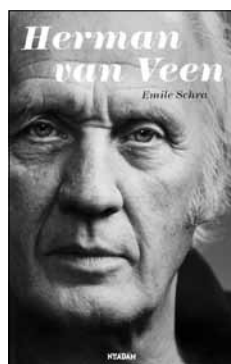
De Bleeckere onderscheidt levensbeschouwing van ideologie, waarvan het ten onrechte beschouwd wordt als synoniem. Het boek laat zien dat levensbeschouwing deel uitmaakt van een democratische samenleving die sinds de Griekse oudheid vorm krijgt. De filosoof toont dat overtuigend aan met voorbeelden uit de cultuur en de filosofie. Zijn boek vertelt het verhaal van de Europese, westerse cultuur. Door die opbouw wil de auteur aantonen hoe het 'toeschouwerschap' van de mens verloren ging onder druk van het klassieke wereldbeeld en door de doorwerking ervan in

de grote ideologieën die sinds de achttiende eeuw vorm kregen.

De Bleeckeres thesise oogt bijzonder. Voor hem is levensbeschouwing in onze tijd opnieuw tot een basisactiviteit geworden dankzij de filmkunst. Zij maakt immers wezenlijk deel uit van het democratiseringsproces dat nog steeds aan de gang is. Daardoor krijgt ook religie haar oorspronkelijkheid terug. Een bijzonder boek. (EDS)

Sylvain De Bleeckere, *Levensbeschouwing democratisch belicht*, Pelckmans, Kapellen, 2015, 304 blz., 23 euro, ISBN 978 90 289 7914 7.

BOEK BIOGRAFIE

Clown en cabaret
Emile Schra

Ook in Vlaanderen is de Nederlandse zanger, theatermaker en clown Herman van Veen zeer populair. Op 2 mei werd de man zeventig, maar hij weigert op zijn lauweren te rusten. Op zijn website staat nog een pak voorstellingen geprogrammeerd, weliswaar kleinschaliger dan weleer en vaker in eigen land.

In 1965 maakte Van Veen zijn theaterdebuut met het muzikaal-clowneske soloprogramma *Harlekijn*. Sindsdien reist hij de wereld rond en speelt hij zijn voorstellingen in vier talen. De

man werkte de afgelopen vijftig jaar ruim zesduizend theateroptrédens af, schreef toneel en muziektheater, bracht cd's uit en regisseerde films. Zijn geesteskind, de eend Alfred Jodocus Kwak, werd in een televisieserie onsterfelijk.

Theaterconsulent Emile Schra schreef een door Herman van Veen geautoriseerde biografie. Het best wel diepgravende boek schetst een beeld van de diverse facetten van de mens en de artiest Herman van Veen. We volgen hem vanaf zijn prille jeugd in Utrecht en veel aandacht is er voor zijn grote voorbeelden in het vak. We zien hoe Van Veen tot zijn eigen stijl komt, een mengvorm van clown, zanger en cabaretier. Vooral in Duitsland slaat hij aan.

Het hele werk van Herman van Veen wordt tegen het licht gehouden, waarbij aandacht uitgaat naar zowel hoogte- als dieptepunten, alsook naar de zakelijke kant van zijn artiestenloopbaan. Alhoewel het boek geautoriseerd is, leren we dat niet alles dat uit Van Veen's handen kwam een succes te noemen was, hoe hij in diepe persoonlijke crises verzeilde, waardoor hij soms wegliep van het podium

(en het publiek meende dat het bij de voorstelling hoorde). Schra schrijft ook over de drie huwelijken van de artiest en zijn band met zijn kinderen.

Is Herman van Veen ook in het leven de maatschappelijk geëngageerd artiest, zoals die uit zijn teksten spreekt? Die vraag is genuanceerd te beantwoorden. Hij zet zich in voor het goede doel, maar wil geen politiek stempel krijgen of als maatschappijcriticus doorgaan. Toch was hij welwillendheids-ambassadeur voor Unicef Nederland. Ook stichtte hij meerdere organisaties die zich inzetten voor de rechten van het kind door middel van kennisoverdracht en bescheiden projecten in ontwikkelingslanden. (EDS)

Emile Schra, *Herman van Veen*, Nieuw Amsterdam, Amsterdam, 2015, 300 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 4681 894 7.